

Méréstechnika 1. zárthelyi 1. pótlása

2007. május 9.

A feladatok megoldásához csak papír, írószer, számológép használata megengedett, egyéb segédeszköz és a kommunikáció tiltott. A megoldásra fordítható idő: 90 perc. A feladatok természetesen tetszőleges sorrendben megoldhatók, de a római számmal jelzett feladatok megoldását külön papírra kérjük. A feladatok után azok pontszámát is feltüntettük. Törtpontszámokat nem adunk, indoklás nélküli eredményeket nem értékelünk. Törekedj arra, hogy tudásodat a dolgozat szép külalakja is kiemelje! A Student- és a normális eloszlás táblázatát a túloldalon találod!

1. Egy mérőátalakító az $x = -0.5 \dots 0.5$ intervallumban alakít át jeleket, az elvárt $y = x$ karakterisztika helyett az $y = x - 0.005$ összefüggés szerint. Mekkora az átalakító végértékre vonatkoztatott ofszethibája? (1 pont)
2. $f = 1$ kHz frekvenciájú szinuszos jelet mérünk, a jelet $B_1 = 10$ kHz sávkorlátú fehér zaj terheli. Hány dB-lel javul a jel-zaj viszony, ha a zajos szinuszjelet $B_2 = 100$ kHz szélességű aluláteresztő szűrővel szűrjük? (1 pont)
3. Egy erősítőlánc elemeinek szimmetrikus erősítése $A_{s,1} = 18.2$ dB, illetve $A_{s,2} = 21.8$ dB. A bemenetre kerülő feszültség $U_s = 10$ mV. Add meg az erősítőlánc kimeneti feszültségét! (1 pont)
4. 2 V csúcsértékű négyszögjelet csúcsértékmérő AC voltmérővel mérünk. Mit mutat a műszer? (1 pont)
5. Hőmérőt készítünk hőellenállások felhasználásával. 2 db, azonos típusú és névleges értékű hőellenállást szerelünk fel. A működés során mindkét ellenállás felmelegszik vagy lehül. Az ellenállásokat hídkapcsolásban működtetjük, a kapcsolás további két eleme közönséges ellenállás. Hogyan kell elhelyezni a hídkapcsolásban az ellenállásokat, hogy maximális érzékenységet érjünk el? A hidat $I_T = 50$ mA áramú generátorral tápláljuk. Mekkora a híd kimenőfeszültsége, ha az ellenállások (hő- és közönséges ellenállás) névleges értéke 280Ω , az ellenállások relatív megváltozása pedig 0.05% ? (2 pont)
6. Add meg egy valóságos kondenzátor kis- illetve nagyfrekvencián érvényes kételemes helyettesítőképletét! Fejezd ki mindkét esetben a veszteségi tényezőt, adott ω_1 , illetve ω_2 ($\omega_1 \ll \omega_2$) körfrekvencián! (2 pont)
7. Rajzold fel a műveleti erősítővel megvalósított neminvertáló alapkapsolást és add meg az erősítést az ábra jelöléseivel! (1 pont)
8. Egy digitális feszültségmérő 2.000 V-os méréshatárban 1.498 V feszültséget mutat. Mekkora a mérés relatív hibájának legvalószínűbb értéke, ha a műszer gépkönyve szerint a hiba 0.05% a mért értékre és 0.005% a végértékre vonatkoztatva? A kvantálási hibát elhanyagoljuk! (1 pont)

I. Vizet hordunk egy tartályba, vödörrel. A tartályba bőven belefér az általunk behordott víz. Az egy vödörbe kerülő víz térfogata $V_1 = 10 \pm 0.5$ liter, a térfogat a megadott sávon belül véletlennek tekinthető, egyenletes eloszlással. A tartályba $N = 120$ vödör vizet hordunk.

- a) Add meg a tartályba hordott víz térfogatára vonatkozó $p = 99\%$ szintű konfidenciaintervallumot!
- b) A vödrökből, mozgatás közben, mielőtt a tartályba öntenénk, mindig kiloccsan egy kis víz. A vízveszteség várható értéke $V_2 = 0.5$ liter, szórása $\sigma_2 = 0.1$ liter, eloszlása normális. Add meg ismét a tartályba hordott víz térfogatára vonatkozó $p = 99\%$ szintű konfidenciaintervallumot!

(5 pont)

II. Műveleti erősítővel felépített integrátort tervezünk. Ehhez a szabványos értéksorból $R = 16$ k Ω értékű ellenállást, valamint $C = 10$ nF értékű kondenzátort választunk.

- a) Add meg a kapcsolási rajzot és az átviteli függvényt!
- b) f_c az a frekvencia, amelyen az átviteli függvény abszolút értéke egységnyi. Add meg f_c névleges értékét!
- c) Az ellenállás és a kondenzátor helyébe 1% tűrésű (relatív véletlen hibájú) elemeket alkalmazunk. A hiba eloszlása ebben az intervallumban egyenletes. Add meg f_c -t, a mérési bizonytalanság szabványos kiértékelésével! (A kiterjesztési tényező legyen $k = 2$!)

(5 pont)

A Student-t eloszlás táblázata

szabadságfok	$p = 0.4$	$p = 0.2$	$p = 0.1$	$p = 0.05$	$p = 0.025$	$p = 0.01$	$p = 0.005$	$p = 0.0005$
1	0.325	1.376	3.077	6.310	12.690	31.821	63.657	636.619
2	0.289	1.061	1.886	2.919	4.300	6.965	9.925	31.598
3	0.277	0.979	1.638	2.353	3.181	4.535	5.826	12.618
4	0.271	0.941	1.533	2.131	2.775	3.743	4.595	8.449
5	0.267	0.920	1.476	2.014	2.570	3.362	4.025	6.760
6	0.265	0.906	1.439	1.943	2.446	3.140	3.701	5.876
7	0.263	0.896	1.415	1.894	2.364	2.995	3.494	5.339
8	0.262	0.889	1.397	1.859	2.305	2.894	3.350	4.982
9	0.261	0.883	1.383	1.833	2.261	2.819	3.245	4.728
10	0.260	0.879	1.372	1.812	2.227	2.762	3.165	4.538
11	0.260	0.876	1.363	1.796	2.200	2.716	3.102	4.392
12	0.259	0.873	1.356	1.782	2.178	2.679	3.051	4.275
13	0.259	0.870	1.350	1.771	2.160	2.648	3.008	4.180
14	0.258	0.868	1.345	1.761	2.144	2.623	2.973	4.102
15	0.258	0.866	1.341	1.753	2.131	2.601	2.943	4.036
16	0.257	0.865	1.337	1.746	2.119	2.582	2.917	3.979
17	0.257	0.863	1.333	1.739	2.109	2.565	2.895	3.930
18	0.257	0.862	1.330	1.734	2.100	2.551	2.875	3.888
19	0.257	0.861	1.328	1.729	2.093	2.538	2.857	3.850
20	0.257	0.860	1.325	1.724	2.086	2.527	2.842	3.817

Magyarázat: $p[t \geq x] = P$, azaz P annak a valószínűsége, hogy a t valószínűségi változó értéke x -nél nagyobb vagy egyenlő. A táblázat első sorában vannak a P értékek, alattuk pedig az x -ek. Pl. 0.1 a valószínűsége annak, hogy egy 20 szabadságfokú minta esetén $t \geq 1.325$.

A normális eloszlás táblázata

	$p = 0.4$	$p = 0.2$	$p = 0.1$	$p = 0.05$	$p = 0.025$	$p = 0.01$	$p = 0.005$	$p = 0.0005$
	0.25	0.84	1.29	1.64	1.96	2.24	2.58	3.20

Magyarázat: $p[z \geq x] = P$, azaz P annak a valószínűsége, hogy a z valószínűségi változó értéke x -nél nagyobb vagy egyenlő. A táblázat első sorában vannak a P értékek, alattuk pedig az x -ek. Pl. 0.1 a valószínűsége annak, hogy normális eloszlású minta esetén $z \geq 1.29$.